

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895.   Andra Kammaren.   N:o 43.

Lördagen den 11 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 4 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
statsutskottets utlåtanden och memorial nis 84, 85, 88, 89 och 90;
bevillningsutskottets memorial n:o 28;
bankoutskottets memorial n:o 14; och
Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 30.

§ 3.

Efter föredragning, hvart för sig, af statsutskottets memorial:
n:o 86, angående afsättande af medel för amortering af 1894 års
svenska 3-procent statslån, och
n:o 87, angående dispositionen af nettobehållningen å vissa jern-
vägars trafikinkomster år 1896,

biföll kammaren hvad utskottet i nämnda memorial hemställt.

§ 4.

Likaledes bifölls bevillningsutskottets härefter föredragna betän-
kande n:o 27, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1896.

§ 5.

Föredrogs vidare Andra Kammarens första tillfälliga utskotts
utlåtande n:o 29, i anledning af tvenne motioner angående åtgärder
Andra Kammarens Prot. 1895. N:o 43.

för förbättring af de hygieniska förhållandena vid rikets folk- och småskolor.

I motion, n:o 172, inom Andra Kammaren hade herr *C. Wallis* föreslagit:

»att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att hälsovårdslära med särskild hänsyn till skolhygien måtte som läroämne blifva intörd vid folkskolelärare- och lärarinneseminiarierna i riket».

Under *punkten 1* af föreliggande utlåtande hemstälde emellertid utskottet, att motionen icke måtte föranleda till någon kammarens åtgärd.

Herr Wallis erhöll på begäran ordet och yttrade: Som kammaren finner af utskottets betänkande, har utskottet afslagit min motion hufvudsakligen af tvenne skäl. Det ena är, att redan i förväg Första Kammaren af formella skäl icke ansett sig kunna upptaga detsamma till behandling vid denna riksdag, och att således ingen som helst åtgärd i motionens syfte vid denna riksdag skulle kunna ifrågakomma. Det andra skälet, som föranledt utskottets afböjande hållning, har varit, att motionen så sent inkommit till Riksdagen, att utskottet icke ansett sig till sin disposition ega den tid, som åttinge för att kunna verkställa den behöfliga utredningen af frågan.

Hvad det förra skälet beträffar, har jag naturligtvis ingenting att deremot invända. Hvad åter vidkommer det andra skälet, så vill jag upplysningsvis meddela, att motionen är väsentligen grundad på en utredning af de skolhygieniska förhållandena i Sveriges folkskolor, stödd på undersökningar, som gjorts af allmänna svenska folkskolelärareföreningen, och att detta materials bearbetning öfverlemnats till mig, men att jag icke hunnit fullständigt afsluta densamma, förrän vid den tid, då motionen inlemnades; hvadan alltså giltiga skäl för motionens relativt sena inlemnande förefunnits.

Utskottet yttrar sig emellertid förberedande i afseende på min motion och gör det i för motionen särdeles vänliga ordalag. Jag har således allt skäl att vara mot utskottet tacksam, och jag betraktar detta utskottsutlåtande såsom en uppmaning till mig att vid kommande riksdag i tid återkomma med motionen.

Jag har särdeles god anledning dertill äfven i andra förhållanden. Det är nämligen så, att det icke är första gången, som denna fråga är på tal i därför intresserade kretsar. Inom Riksdagen har visserligen denna fråga aldrig förut varit väckt på tal. Deremot har den inom lärare- och läkarekretsar ofta ventilerats, icke blott i tryckta afhandlingar, utan äfven vid allmänna möten.

Första gången var detta, så vidt jag vet, fallet vid allmänna svenska läraremötet 1884, och då antogs enhälligt en resolution, gående ut på att det vore i högsta grad önskvärdt, att skolhygien blefve ett ämne, hvori lärarne sjelfva blefve undervisade, såväl lärarne vid de allmänna läroverken som folkskolelärarne. Vid tionde allmänna folkskoleläraremötet år 1888 förehadades åter samma fråga till behandling,

och äfven der antogs enhälligt en resolution i öfverensstämmelse med den nyss af mig omtalade.

Vid läkaremötet i Gefle år 1893 var frågan å nyo på tal, och äfven der erkändes allmänt önskvärdheten af detta måls uppnående. Att frågan allt fortfarande intresserar lärare- och läkarekretsar, framgår deraf, att vid nu i augusti sammanträdande läkaremöte i Stockholm frågan å nyo kommer att debatteras, och jag antager för alldeles gifvet, att lärarne komma att i detta hänseende häfda samma ståndpunkt, som de hittills intagit. Likaledes förekommer frågan till behandling vid allmänna läkaremötet i september månad detta år, och jag anser alldeles säkert, att uttalande der kommer att göras i enahanda rigtning som hittills skett.

Att det äfven finnes giltig anledning för såväl lärare som läkare att hysa ett varmt intresse för frågans lösning, det synes mig påtagligt, enär de hygieniska förhållandena vid både de allmänna läroverken och folkskolorna tarfva en förbättring, något som många gånger blifvit påvisadt och icke af någon sakkunnig kan jäfvas. Ett af de lämpligaste sätten för åstadkommande af en förbättrad skolhygien torde vara att göra lärarne bättre beredda, än de nu äro, till att sköta sitt ansvarsfulla kall såsom de förnämsta målsmännen för öfvervakande af de hygieniska förhållandena i skolan. Detta synes också både lärarne och läkarne sjelfklart. Under sådana förhållanden är det gifvet, att försöken att intressera Riksdagen för frågans lösning äro fullkomligt berättigade, och jag kommer därför också att, om tillfälle dertill gifves mig, vid nästa riksdag återkomma med denna motion. Jag skall då naturligtvis kunna framkomma med frågan i ett mera förberedt skick, än nu varit fallet.

Att jag för närvarande icke har något yrkande att framställa, det torde framgå af hvad jag nu haft äran anföra.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 2.

Bifölls.

§ 6.

Efter föredragning dernäst af konstitutionsutskottets utlåtande n:o 19, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 1 och 5 tryckfrihetsförordningen, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt och föreslagit.

§ 7.

Föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande n:o 82, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ändring i stadgadt vilkor för åtnjutandet af de pensioner, som vid 1894 års riksdag beviljats åtskilliga vid statens jernvägsbyggnader anstälde tjenstemän.

Angående
uppsägning
af mellan-
rikslagen.

§ 8.

Till afgörande förelåg vidare bevillningsutskottets memorial n:o 26, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af bevillningsutskottets betänkande n:o 15 i anledning af väckta motioner om upphäfvande eller uppsägning af förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden den 30 maj 1890.

Sedan kamrarne vid behandlingen af utskottets förenämnda betänkande stannat i olika beslut, hemställde utskottet, som ansåg, att en sammanjemkning af de olika besluten borde kunna åstadkommas, i nu föreliggande memorial i sådant afseende:

att kamrarne, med frånträdande af sina förut i frågan fattade beslut, måtte för sin del besluta, att förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden den 30 maj 1890 skall upphävas och upphöra att gälla när två år förflutit från den dag, lagen varder genom Kongl. Maj:ts försorg uppsagd, samt att Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhåller, ej mindre att sådan uppsägning varder före den 1 nästkommande augusti verkställd, än äfven att — för ävägbringande af en ny öfverenskommelse i ämnet de förenade rikena emellan, genom hvilken deras ekonomiska intressen varda på ett rättvisare sätt än genom den nu gällande förordningen tillgodosedda och hvilken för ty är egnad att afhjelpa såväl de olägenheter för det svenska näringslifvet, som på grund af de båda ländernas nu från hvarandra så betydligt afvikande tullsatser förefinnas, som ock öfriga öfverklagade missförhållanden — Kongl. Maj:t täcktes inleda underhandlingar med norska regeringen och så skyndsamt bedrifva dessa underhandlingar, att, så vidt ske kan, fullständigt förslag till ny mellaurikslag redan år 1896 förelägges Sveriges Riksdag och Norges Storting, eller, om detta icke låter sig göra, meddela nästkommande Riksdag kännedom om underhandlingarnes förtgång och det resultat, till hvilket de kunna hafva ledt.»

I afgifven reservation hemställde deremot herrar friherre *von Schwerin*, *Collander*, *Fredholm* från Stockholm, *S. M. Olsson* i Sörnäs, *Bokström*, *Bromée*, *Ivar Månsson*, *Hahn* och *Lilljeqvist*:

att kamrarne med frånträdande af sina förut i frågan fattade beslut måtte:

dels anhålla, att Kongl. Maj:t, i anledning af ej mindre de olägenheter för det svenska näringslifvet, hvilka på grund af de båda ländernas nu från hvarandra så betydligt afvikande tullsatser förefinnas, än äfven öfriga öfverklagade missförhållanden, täcktes inleda underhandlingar med norska regeringen om ävägbringande af en ny öfverenskommelse, hvarigenom de båda ländernas ömsesidiga ekonomiska intressen varda på ett rättvisare sätt, än genom den nu gällande förordningen af den 30 maj 1890, angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden, tillgodosedda, äfvensom att dessa underhandlingar må så skyndsamt bedrifvas, att, så vidt ske

kan, fullständigt förslag till ny mellanrikslag redan år 1896 förläggas Sveriges Riksdag och Norges Storting eller, om detta icke låter sig göra, nästkommande Riksdag meddelas kännedom om underhandlingarnes fortgång och det resultat, hvartill de kunna hafva ledt;

*Angående
uppsägning
af mellan-
rikslagen.
(Forts.)*

dels lemna Kongl. Maj:t i uppdrag att, för den händelse det från Norges sida skulle möta hinder för underhandlingarnes ofördröjligen inledande, eller dessa icke synas leda till åsyftadt resultat, eller Kongl. Maj:t eljest skulle finna det behöfligt, *när som helst* i den ordning, som i 18 § af nämnda förordning stadgas, uppsäga ifrågavarande förordning med enahanda verkan, som hade Sverige för sin del fattat ett af Norges samtycke oberoende beslut om förordningens upphäfvande.

Herrar *J. Johansson* i Noraskog och *G. Jansson* i Krakerud hade låtit anteckna, att de varit af sjukdom hindrade att deltaga i behandlingen af förestående fråga inom utskottet.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr Collander: Det har enligt § 36 riksdagsordningen förelagat utskottet att, alldenstund kamrarna i denna fråga stannat i olika beslut, söka att sammanjemka dessa beslut, så vidt det varit möjligt. Men 9 af denna kammars ledamöter i utskottet hafva icke kunnat finna, att genom det förslag till sammanjemkning, utskottet framlagt, någon verklig sammanjemkning mellan kamrarnes olika beslut åstadkommits. Enligt deras förmenande finnes det nemligen en fullkomligt antaglig sammanjemkningsgrund, så att, då den ena kammaren, den Första Kammaren, stannat vid beslutet om ovilkorlig uppsägning, och Andra Kammaren om vilkorlig sådan, det naturligtvis kan ligga emellan dessa, att, genom att öfverlemna till Kongl. Maj:t att bestämma, huru vida och när uppsägning skall ega rum, en fullt tillfredsställande lösning ernås. På det viset kan nemligen Första Kammarens beslut om ovilkorlig uppsägning genast komma till stånd, om Kongl. Maj:t pröfvar detta vara lämpligt; och lika så, om Kongl. Maj:t pröfvar lämpligt att först inleda förhandlingar och så sedermera använda uppsägning, om de icke leda till resultat, kan äfven Andra Kammarens beslut bliwa tillgodosedt. Under sådana förhållanden, och då jag icke tror, att utskottets förslag innebär någon sammanjemkning, ehuru man kan åstadkomma en sådan, får jag, herr talman, anhålla om afslag å utskottets hemställan och bifall till reservanternas förslag.

Herr *Eriksson* i Elgered instämde häruti.

Herr Swartling yttrade: Herr talman, mine herrar! Det är ju i det hela taget en lätt sak att göra en sammanjemkning, när besluten äro skiljaktiga i afseende på siffror. Men då, såsom här är fallet, olika meningar äro stälda bestämdt emot hvarandra, så

Angående
uppsägning
af mellan-
rikslagen.
(Forts.)

äro svårigheterna ofantligt stora. Som vi veta, och som den ärade föregående talaren erinrade om, så var det i afseende på uppsägningssättet, som båda kamrarnes beslut voro i väsentliga delar skilda, i det att Första Kammaren ville, att en ovilkorlig och Andra Kammaren att endast en vilkorlig uppsägning skulle ske. Att sammanjemka dessa båda meningar gränsar ju nära nog till det orimliga. Det fordras litet tillmötesgående, och icke så litet, från kamrarnes sida, för att sammanstämmande beslut på sammanjemkningens grund skola blifva möjliga. Jag har också trott, att detta skulle kunna låta sig göra med det förslag, som af utskottet blifvit framlagdt. Jag erkänner villigt, att eftergiften dervidlag icke varit stor. Ty det är endast i afseende på tiden för uppsägningens verkställande, som man kunnat lemna en eftergift. Men utskottet har enligt min mening haft att se till, icke blott att eftergifterna blefve lika på båda sidor — hvilket ju för öfrigt härvidlag vore en omöjlighet — utan äfven, hvad möjlighet det framlagda förslaget skulle kunna hafva att få antagande i båda kamrarne. Man har dervid icke kunnat undgå lägga märke till, att Första Kammaren nästan enhälligt godkänt utskottets föregående utlåtande angående ovilkorlig uppsägning, och att nästan halfva antalet af ledamöterna i Andra Kammaren röstat för utskottets förslag. Man har då, synes mig, haft grundad anledning att tro, att det icke behöfdes någon så stor ändring för att kunna få förslaget antaget af båda kamrarne; och det är på denna grund, som detta sammanjemkningsförslag nu framlagts. Jag vågar jemväl tro, att båda kamrarne så lifligt önska, att någonting må kunna göras för att vinna en rättelse i nu gällande mellanrikslag, att de också äro villiga att antaga det framlagda jemkningsförslaget.

Jag anhåller, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

I detta yttrande instämde herrar *Natt och Dag, Petri, Anderson* i Tenhult, *Peterson* i Boestad, *Andersson* i Löfhult, *Jönsson* i Mårarp, *Erickson* i Bjersby, *Sjöberg, Rydberg, Eklund* från Norrköping, *Andersson* i Skecnda, *Bengtsson* i Häradsköp, *Mallmin, Nordström, Magnusson* och *Lindh* i Sefle.

Herr Danielson: Herr talman, mine herrar! Ja, det är ju föga att tillägga till hvad den föregående talaren anförde, och att säga något nytt i denna fråga är också nästan omöjligt. Men jag vill, äfven jag, hemställa, om icke kammaren skulle finna det vara lämpligt att nu bifalla hvad utskottet föreslagit såsom en förmedling och sammanjemkning af de olika besluten. Jag tycker, att det är vanskligt att nu afslå utskottets förslag. Ett sådant afslag skulle så väsentligen förvärra de omständigheter, som nu äro rådande, så att jag tror, att det skulle blifva ofantligt mycket mera missbruk då, än de som nu äro. Af de statistiska siffror, som äro oss bekanta, finner man, att under treårsperioden 1888—1890 infördes för husbehovsförbrukning i vårt land icke mindre än 5 millioner kilogram rågmjöl, och att endast 26,000 kilogram mjöl blefvo tullbehandlade. Det var på den tiden, da artikeln mjöl drog en låg tull. Tänk då

hvad det skall blifva, när de högre tullsatserna skola tillämpas! Det är bara den artikeln, och det är mycket betecknande. Men det samma är förhållandet men många andra varor. Ett fortgående med att afstyrka utskottets förslag angående denna mellanrikslag tror jag skulle med mellanrikslagens nuvarande innehåll vara för oss och Sveriges inbyggare ganska betänkligt; och att uppsäga lagen är ju icke annat än att, hvad som yttrades för några dagar sedan, när frågan då var före, ställa sig lagens eget innehåll till efterrättelse; och det kan väl icke tydas som något olämpligt emot Norge. Det är därför jag fortfarande vidhåller den uppfattningen, att man borde nu fatta beslut och icke låta Riksdagen afslutas, utan att något gjordes i frågan. Just nu har jag hört, att Första Kammaren bifallit utskottets förslag. Om då Andra Kammaren skulle bifalla reservanternas förslag och således antaga något annat än den Första, så har ju frågan förfallit, och jag tror, att det skulle verkligen litet hvar vara missnöjda med.

Det är mycket antagligt, och enligt min mening fullkomligt säkert, att under tiden, innan lagen löper till ända, komma nya nya underhandlingar till stånd, och att lagen säkerligen kommer att antagas i ändradt skick såväl af Sveriges Riksdag som af Norges Storting. Men att vi nu, när vi ändrat våra tullförhållanden så väsentligt, skulle hafva denna lagen oförändrad och ingenting göra, det tycker jag icke passa i stycke för våra svenska förhållanden och våra näringar. Jag anhåller därför, herr talman, om bifall till utskottets förslag; och jag hoppas, att Andra Kammaren också skall gifva sitt gillande åt detta förslag. Det vore enligt min tanke en mindre välbetänkt åtgärd, och det skulle, tyckes mig, medföra ganska betänkliga följder för hela landet, om man nu afböjer utskottets förslag.

Jag anhåller därför om bifall till utskottets förslag.

Med herrar Danielson förenade sig herrar *Petersson* i Runtorp, *Jönsson* i Gammalstorp, *Persson* i Killebäckstorp, *Lilliehöök*, *Kihlberg*, *Hölmgren*, *Åkerlund*, *Larsson* i Mörtlösa, *Johansson* i Berga, *Ericsson* i Norrby, *Odqvist* och *Carlsson*.

Herr Jansson i Krakerud anförde: Herr talman, mine herrar! Då jag haft äran anteckna mig som reservant på bevillningsutskottets utlåtande n:o 15, d. v. s. vid första behandlingen af den här s. k. mellanrikslagen, men jag då blef förhindrad af sjukdom att deltaga i kammarrens förhandlingar, skall jag be att nu få säga några ord; och jag skall äfven be att få beröra det första förslaget något litet. Det förslag, som förra gången var framlagd af reservanterna, var det yrkande, som vi gjorde inom utskottet. Då väntade man naturligtvis från Första Kammarens sida något tillmötesgående, så att man i detta fall skulle komma till ett enstämmigt utskottsbeslut. Men man fick icke ifrån nämnda kammares sida något sådant tillmötesgående, utan det uttalades från det hållet inom utskottet, att man var redan bestämd, så att all vidare diskussion der ansågs obehöflig. Då begärde vi reservanter från Andra Kammaren uppskof till en an-

Angående
uppsägning
af mellan-
rikslagen.
(Forts.)

Angående
uppsägning
af mellan-
rikslagen.
(Forts.)

nan dag och väntade att man då skulle komma derhän, att man inom utskottet skulle resonera om hvad som vore det bästa att göra under nuvarande förhållanden. Men då den dagen kom, och frågan företogs till ny behandling inom utskottet, fick man äfven då det svaret, att Första Kammarens ledamöter icke skulle gå in på någon kompromiss; och följaktligen var det icke annat att göra än att vötera. Vi framstälde då i vår reservation en vilkorlig uppsägning, med tanke på att kunna utträta något med den vilkorliga uppsägningen. Som herrarne mycket väl erinra sig, satte vi som vilkor, att man skulle få likställighet i fråga om tullen å spannmål, såväl malen som omalen, till den 1 nästkommande september. Man hade redan då mycket väl kunnat komma öfverens om ännu mera, och i så fall äfven tagit artikeln jäst äfvensom andra industrialster med. Följaktligen har man fått undanröjda de största oegentligheter, som förefinnas i nämnda lag till den 1 september. Hade detta lyckats och hade vi kunnat enas, så är det enligt min mening alldeles klart, att man kunnat hafva mycket vunnet redan till den 1 september. Under förhandlingarna i kamrarne fann man utaf de uttalanden, som gjordes der, att man icke kunde vara med på den vilkorliga uppsägningen. Ty det skulle skjuta fram tiden allt för långt, och man skulle försaka så mycken tid på det, att det skulle kunna förutsätta, att man skulle få fortsätta med dessa underhandlingar i 3 års tid. Man trodde icke, att Norge skulle gå in på dessa vilkor, utan att man i alla fall framtvingade en uppsägning, och då hade man ingenting vunnit med det. Nu har man fått ett sammanjemkningsförslag ifrån majoriteten i utskottet. Det sammanjemkningsförslaget förutsätter, att Kongl. Maj:t skall ovilkorligen säga upp mellanrikslagen före den 1 nästkommande augusti. Det är, så vidt jag kan finna, en försämring af såväl det då varande utskottsförslaget som af reservanternas förslag.

Det synes således, som om det icke skulle vara någon omsorg om de svenska näringarna eller hänsyn till de oegentligheter, hvilka förefinnas på grund af de förändrade tullsatserna inom Sverige, som är bevekelsegrunden dertill, att man söker få en uppsägning till stånd; ty vore detta verkliga bevekelsegrunden, kan jag icke förstå, hvarför man nu vill framskjuta den tidpunkt, inom hvilken uppsägning bör ske, till den 1 nästkommande augusti utan att dermed vinna det minsta. Jag förstår icke, hvad det skall tjena till. Skulle jag stå i valet och qvalet att rösta endast om en ovilkorlig uppsägning, då skulle jag hellre vara med om att få en sådan till stånd redan i morgon dag; men att uppskjuta uppsägningen till den 1 augusti, under förutsättning att man i alla fall icke kan inom kortare tidrymd få någon rättelse till stånd, utan att de oegentligheter, som nu förefinnas, lika väl skola kvarstå i två år efter uppsägningen, det är mot detta, som jag för min del vill protestera. Jag kan icke se, att detta skulle vara till någon nytta för de svenska näringarna, utan jag tror snarare, att det vore till skada för desamma.

Nu är det alldeles riktigt, som en ärad talare, herr Swartling, yttrade, att det är svårt att med anledning af de fattade besluten åstadkomma ett medlingsförslag; men mig synes, som om utskottet, derest det byggt på reservationen, hade kunnat, i stället för den af

reservanterna föreslagna tidpunkten, 1 september, framkomma med ett förslag, der denna tidpunkt vore utbytt mot den 1 augusti, och som derjemte, förutom bestämmelserna om tullen å spanmål, malen och onalen, innehölle sådana om tullen å åtskilliga andra industrialster, och detta såsom vilkor för att lagen icke skulle blifva uppsagd. Då hade uppsägningstiden blifvit alldeles densamma, som nu föreligger i utskottets förslag, men derjemte hade man fått fram dessa vilkor, och detta kunde måhända hafva ledt derhän, att man redan den 1 augusti haft alla dessa olägenheter undanröjda, hvilket jag anser skulle hafva varit en mycket stor vinst för våra svenska näringar.

Herr Swartling nämnde, att det är mycket lätt att göra en sammanjemkning, då det är fråga om siffror, men att det är så mycket svårare, då det gäller olika beslut i andra hänseenden. Ja, det är sant, när man icke vill någon sammanjemkning och när man icke vill något tillmötesgående, är det verkligen svårt att åstadkomma en sammanjemkning. Men jag tror, att man med god vilja hade mycket väl kunnat åstadkomma en sådan härvidlag.

Herr Swartling nämnde vidare, att man hade tagit i beräkning, att nästan hela Första Kammaren röstat för utskottets förslag, och att inom Andra Kammaren en mycket stor minoritet funnits för detsamma. Jag tror icke, att det är riktigt att taga detta i beräkning. Jag kan icke erinra mig, att det finnes något sådant stipuleradt i grundlagen, ty der heter det, att när kamrarna fattat olika beslut — det finnes icke ett ord nämndt om, huru stor majoriteten skall vara vare sig i den ena eller andra kammaren — skall utskottet söka sammanjemka dessa beslut. Men att utskottet tager i beräkning numerären inom kamrarna och grundar sitt förmedlingsförslag derpå, det tror jag icke är öfverensstämmande med grundlagen.

Med anledning af hvad jag nu yttrat anhöller jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen och afslag å utskottets hemställan.

Herr vice Talmannen Östberg: Herr talman! Jag begärde ordet för att nämna, att Första Kammaren redan utan votering antagit utskottets förslag till sammanjemkning.

Utaf ett par föregående talare har yrkats bifall till den vid detta sammanjemkningsmemorial fogade reservation. Det är emellertid tydligt, att i händelse kammaren skulle bifalla denna reservation, vore detta detsamma som ett rent afslag. Ty om den ena kammaren antagit utskottets hemställan, och den andra kammaren antagit reservationen, kan sedan icke någon sammanjemkning ega rum, utan frågan måste då anses vara förfallen. Således har ju tydligen Andra Kammaren icke att välja mellan annat än att godkänna utskottets sammanjemkningsförslag eller att låta hela frågan rörande mellanrikslagen för denna riksdag förfalla. Jag tror, att man så tydligt insett behovet och nödvändigheten af att något göres till förekommande af de olägenheter, som för närvarande göra sig gällande, att man skall hafva svårt att finna sig uti, att ingenting af Riksdagen åstadkommes. Och jag tror, att det är så mycket svårare att förfara på sådant sätt, då man vet, huru allmänt man inom landet framställt ykan-

Angående
uppsägning
af mellan-
rikslagen.
(Forts.)

Aagående uppsägning af mellanrikslagen. den och uttalat förhoppningar om en grundlig revision af mellanrikslagen.

(Forts.) Jag har vid föregående tillfällen stått på den ståndpunkten, att jag ansett en direkt uppsägning från Riksdagens sida vara det enda rigtiga och lämpliga. Jag står fortfarande på samma ståndpunkt och tror mig icke behöfva närmare angifva de skäl, som tala derför. De äro ju många gånger upprepade. Jag vill endast fästa uppmärksamheten på en enda sak. Då man så skarpt opponerat sig mot att Riksdagen skulle uppsäga mellanrikslagen, har man sagt, att i fall lagen är uppsagd, är det mycket osäkert och knappast troligt, att man lyckas få en ny mellanrikslag till stånd. Men då vill jag fråga herrar reservanter, huru de tänkt sig saken, i fall Kongl. Maj:t skulle, med begagnande af den rätt, reservanterna vilja gifva honom, uppsäga mellanrikslagen. Skulle icke förhållandet blifva alldeles detsamma, skulle icke efter en sådan uppsägning farorna för att vi blifva lemnade utan mellanrikslag vara precis lika stora? Jag kan för min del icke se någon skilnad, och det synes mig häraf ganska klart framgå, med huru litet skäl reservanterna motsätta sig, att Riksdagen begagnar sin rätt att taga ansvaret på sig i stället för att skjuta frågans afgörande från sig. Jag kan icke se annat, än att de långt öfvervägande skälen tala för att man sluter sig till den uppfattning, som af utskottets majoritet finnes i betänkandet uttalad, och jag ber derför, herr talman, att få yrka bifall till detsamma.

Herr Peterson i Hasselstad: Herr grefve och talman, mine herrar! Då denna fråga den 1 i denna månad afgjordes inom kammaren, segrade reservationen med den ringa majoriteten af 6 röster. Jag trodde då, att, sedan Första Kammaren beslutit i enlighet med utskottets förslag och Andra Kammaren i enlighet med reservationen, denna fråga skulle få förfalla, emedan jag ansåg det vara nästan omöjligt att få en sammanjemkning till stånd i en sådan sak som denna. Förslag till sådan sammanjemkning har emellertid nu af utskottets majoritet blifvit framlagdt, och ehuru man kunde önska att få åtskilliga ändringar deri, är väl detta knappast möjligt. Då för öfrigt Första Kammaren redan bifallit förslaget, kan det väl icke tänkas, att Första Kammaren å nyo skulle vilja gå in på en sammanjemkning af detta förslag och ett derifrån så skildt beslut, som man här sätter i fråga, utan då komme frågan att förfalla. Men då komma också förhållandena att fortgå på samma sätt som hittills, till stor förlust för de svenska näringarna och till ofantlig förlust för svenska statskassan.

Det är väl icke mycket hopp om att den majoritet, som vid frågans senaste behandling fans inom denna kammare, sedan dess skulle hafva ändrat åsigt, utan man kommer väl äfven denna gång att följa reservanternas förslag, och då blir förhållandet, som jag nämnde, det, att vi få behålla lagen. Men då får också denna majoritet inför svenska nationen svara för det missnöje, som deraf uppkommer, och de olägenheter, som fortfarande komma att under lång tid göra sig gällande. Jag vill åtminstone fritaga mig från detta ansvar, och jag

yrkar därför, herr grefve och talman, bifall till det af utskottet framlagda sammanjemkningsförslaget.

Angående
uppsägning
af mellan-
rikslagen. ³
(Forts.)

Herr Wijkander: Då denna fråga förra gången förevar i denna kammare, framhölls det med stor styrka, att Sverige har så stora fördelar af mellanrikslagen, att de äro fullt jemförliga med de fördelar, som Norge har af samma lag, och det framhölls derjemte, att de oegentligheter i lagen, som måste rättas, äro så obetydliga, att någon särskild kraftåtgärd i detta hänseende icke erfordras. Majoriteteten inom denna kammare enade sig också om att icke nu uppsäga lagen.

Till dessa sakliga skäl, som ännu qvarstå med full styrka, komma enligt min mening förmella sådana. Det åligger utskottet att söka sammanjemka de båda kamrarnes beslut. Denna sammanjemkning har här skett på ett sådant sätt, att jag vågar påstå, att densamma icke är något annat än ett spegelfäkteri. Om lagen uppsäges i denna stund eller om ett par månader, är en sak, som ur alla synpunkter är så fullkomligt likgiltig, att man enligt min uppfattning måste betrakta det sammanjemkningsförslag, som här föreligger, såsom icke befintligt.

Det framhölls nyss, att höjningen af spanmålstullarne skulle med trängande nödvändighet tvinga oss att uppsäga lagen. Nej, mine herrar, min åsigt är, att, om vi vilja hafva denna oegentlighet undanröjd så snart som möjligt, vi böra antaga reservanternas och icke utskottets förslag. Ty om vi nu uppsäga lagen, kunna vi icke sätta i fråga att få dessa tullförhållanden ändrade ännu på två år. Om man deremot antager reservanternas förslag och i enlighet dermed öppnar underhandlingar, är det min öfvertygelse, att denna olägenhet lätt skall afhjelpas. Sedan kan det ju komma i fråga, huru man skall ordna öfriga angelägenheter. Jag tror, att det under sådana förhållanden skulle vara mycket olämpligt, om kammaren nu frånginge sitt förra beslut.

Det framhölls af herr vice talmannen, att vi borde taga på vårt ansvar att uppsäga lagen och icke öfverlåta detta åt regeringen. Ja, mine herrar, om vi kunde med lika klar blick öfverskåda förhållandena mellan Sverige och Norge, som i geringen kan det, så vore det visst icke behöfligt att på detta sätt krypa bakom regeringens rygg; men då detta icke är fallet, återstår endast att till regeringen öfverlemna att afgöra, när den rätta tidpunkten är inne.

Enligt min åsigt är det af både ekonomiska och politiska skäl vigtigt, att lagen icke genast uppsäges. I ekonomiskt hänseende hafva vi ett stöd uti embetsverkens uttalanden, och för öfrigt kan hvar och en själf bedöma, hvilka olägenheter af en direkt uppsägning skulle vållas. Och från politisk synpunkt anser jag, att man under så brydsamma förhållanden, som nu äro rådande, icke bör försvåra ställningen; den kan blifva svår nog i alla fall.

Herr grefve och talman! Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Häruti instämde herrar *Dalin, Ahrenberg, Bromée, Johnsson* i Bollnäs, *Kardell, Arhusander, Gethe, Eriksson* i Bäck, *Hammarlund,*

Angående
uppsägning
af mellan-
rikslagen.
(Forts.)

Hahn, Nordin i Hammerdal, Zotterman, Henricsson, Olsson i Ornakärr, Andersson i Upsala, Andersson i Lysvik, Melin, Hansson i Solberga, Falk, friherre Bonde, Ola Bosson Olsson, Wallbom, Persson i Arboga, Ericsson i Väsby, Norberg, Svensson från Karlskrona, Ericsson i Qväcklingen, Johansson från Stockholm, Wavrinsky, Palme, Wallis och G. Ericsson från Stockholm.

Herr Boëthius: Herr grefve och talman, mine herrar! Det är sagdt, att denna fråga icke är af politisk, utan af ekonomisk art, och så är den också utan tvifvel. Men litet hvar af oss kan dock icke underlåta att med afseende å formen för tillvägagäendet taga hänsyn till de politiska förhållandena, och den senaste ärade talaren har också framhållit, att politiska synpunkter här spela in. Han har ock ansett, att det skulle vara politiskt oklokt att nu uppsäga lagen, detta på grund af de mellan Sverige och Norge nu rådande ömtåliga förhållandena.

Jag är och måste vara utaf alldeles motsatt åsigt. Jag måste säga, att det sammanjemkningsförslag, som reservanternas framlagt, synes mig i politiskt hänseende mycket sämre än det, som från samma sida framlades vid frågans första behandling. Detta förslag innebär nemligen, att ansvaret för lagens uppsägning lägges på Sveriges regering, lägges sålunda på Sveriges Konung. Om nu regeringen, sin pligt likmätigt, uppsäger lagen, när förhållandena så kräva, är det ej då alldeles klart, mine herrar, att det parti i Norge, som blott söker att få framställa unionskonungen såsom mera benägen för Sverige, skall kasta sig öfver unionskonungen för detta, som Sveriges Konung gjort? Ett sådant tillvägagående skulle därför, enligt mitt förmenande, ytterligare försvåra unionskonflikten, ytterligare blifva ett vapen i deras händer, som verka i unionsfiendtlig riktning. Derfor, mine herrar, *de* inom Riksdagen, som vilja en revision, må de också lägga ansvaret på Riksdagens skuldror och ej kasta det på unionskonungens. Denna synpunkt är för mig helt och hållet bestämmande med afseende på proceduren, och jag anser, att det skulle innebära oöfverskådliga vådor, om Sveriges Konung skulle blifva satt i denna nödvändighet att uppsäga lagen, och ej Riksdagen skulle göra det. Nu torde emellertid den svårigheten ej behöva förekomma, alldenstund Första Kammaren ej går in på detta reservanternas förslag. Men antagandet deraf inom denna kammare medför i stället, att mellanrikslagen blir bestående. Att *de herrar, som par tout vilja behålla mellanrikslagen*, rösta för reservanternas förslag, det finner jag helt naturligt; men jag anser, att de ginge mera öppet till väga, om de yrkade på lagens bibehållande, fastän det — jag medgifver det — kan vara ganska politiskt klokt att låtsas sig vara med om en revision, men kasta stenar i vägen, så att revisionen blir omöjlig. Men deras pligt, som vilja en revision, anser jag vara att nu antaga utskottets förslag.

Man har antydtt, att här i viss mån skulle vara fråga om en etikettsvist, i det denna kammare ej borde gifva efter för Första Kammaren, då denna ej visat tillmötesgående. Mine herrar, om denna kammare i föreliggande fråga vinner en seger öfver Första

Kammaren, så blir det, fruktar jag, en Pyrrhus-seger, ty i denna sak — det är min lifliga övertygelse — har Första Kammaren den ojemförligt största delen af Sveriges folk bakom sig; och jag tror, att om majoriteten i denna kammare komme hem och sade: »genom vårt förvällande har nu mellanrikslagsfrågan fallit», så skulle den finna, att hvad den skördar deraf, ej är det popularitet, och ej har den dermed höjt Andra Kammarens aktier i landet.

På grund af hvad jag haft äran anföra, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *Eliasson* förklarade sig instämma med herr Boëthius.

Herr Johansson i Noraskog: Som jag under de dagar, då förhandlingarna inom utskottet pågingo angående föreliggande sammanjemkningsförslag, var sängliggande sjuk, och då jag för ögonblicket är uppe i kammaren, ehuru jag ej återvunnit krafterna bättre än jag gjort, anser jag mig pligtig att säga några ord. Jag kan till alla delar instämma i hvad talaren på göteborgsbänken, herr Wijkander, nyss i frågan yttrade, och anser det därför för min del vara öfverflödigt att upppepa hvad han i frågan anförde. Jag ber ock att få säga, att jag delar den uppfattning, som gjort sig gällande hos reservanterna, och instämmer i det förslag, som af dem framstälts; och hade jag varit i tillfälle att deltaga i dessa förhandlingar, skulle jag efter bästa förmåga sökt bidra till det slut, till hvilket de kommit.

Hvad slutligen beträffar det, som den nästföregående talaren behagat yttra, att ett bifall till reservanternas förslag skulle innebära att lägga ansvaret på regeringen eller, rättare sagdt, på Konungen, så vill jag för min personliga del säga, att detta ansvar kan ej kännas tungt för den Konung, som till valspråk tagit: »Brödrafolkens väl.» Han, om någon, bör bäst veta, om och när mellanrikslagen bör uppsägas. Under sådana förhållanden anser jag det vara klokt att antaga reservanternas förslag och ingenting annat.

Herr friherre von Knorring: Genom antagandet af utskottets förslag besluter Riksdagen upphäfvandet af mellanrikslagen, men anhåller endast hos Kongl. Maj:t, att Kongl. Maj:t före 1 augusti må uppsäga lagen. Detta innebär, så vidt jag kan förstå, icke annat, än att Kongl. Maj:t skulle kunna, i händelse vigtiga skäl mellankomma, något fördröja tiden för uppsägningen. Sammanställer man nu detta med ordalagen i reservationen, eller att Kongl. Maj:t medgifves rättighet att, om han pröfvar nödigt, när som helst uppsäga lagen, finner jag för min del, att det ej är någon väsentlig skillnad i afseende å sjelfva uppsägningen i båda fallen. Ty i båda fallen har man åt Kongl. Maj:t ovilkorligen meddelat rätt att uppsäga lagen, men på samma gång kan han faktiskt utöfva denna rätt, när helst han pröfvar nödigt. Jag har velat säga detta gent emot eu talare på göteborgsbänken, hvilken tycktes fatta saken så, att Kongl. Maj:t skulle vara skyldig att före 1 augusti uppsäga mellanrikslagen, om utskottets förslag antoges. Skillnaden mellan de begge förslagen be-

*Angående
uppsägning
af mellan-
rikslagen.
(Forts.)*

Angående
 uppsägning
 af mellan-
 rikslagen.
 (Forts.)

står deruti. att, i händelse utskottets förslag antages, Riksdagen enligt min uppfattning afsagt sig rätten att efteråt klandra Kongl. Maj:t för uppsägningen af lagen. Antages återigen reservanternas förslag, så har Riksdagen förbehållit sig rättigheten att efteråt angripa och häckla Kongl. Maj:t för uppsägningen; och jag tviflar ej på, att i sådant fall det skall finnas personer, som skola söka leda i bevis obehöfligheten af lagens uppsägning. På samma gång innebär detta, att Riksdagen, såsom en talare yttrade sig, vill genom antagandet af reservanternas förslag fritaga sig från ansvarigheten för lagens uppsägning och lägga denna på Kongl. Maj:t. Det är dock besynnerligt af reservanternas att vilja drifva fram ett sådant förhållande, då de i första momentet af sitt förslag uttryckligen erkänna, att en revision bör ske, och i andra momentet indirekt erkänna åtminstone sannolikheten af, att sådan revision ej kan uppnås, utan att uppsägning förut sker. Jag vågar nu fråga, mine herrar, om man kan anse lämpligt att gå till väga på det sättet, att man ytterligare ökar den tyngd, som genom de unionella förhållandenas närvarande ställning blifvit lagd på Kongl. Maj:ts axlar.

En föregående talare, herr vice talmannen, vidrörde ett förhållande, som jag tror spelade en ej liten roll, förra gången frågan förekom här till behandling, nemligen fruktan för att, om mellanrikslagen blir uppsagd, en ny mellanrikslag ej skulle kunna komma till stånd. Jag tror för min del såsom han och kan ej underlåta att ytterligare betona detta, att, om det finnes motståndskrafter emot en ny mellanrikslag, dessa kunna verka lika bra, om Kongl. Maj:t uppsäger lagen utan att Riksdagen förut beslutat dess upphäfvande, som om Riksdagen först beslutar detta.

Då vi veta, att Första Kammaren redan antagit utskottets förslag, kan jag ej förstå annat, än att, om denna kammare antager reservationen, frågan har förfallit. Men vi kunna vara öfvertygade om, att frågan skall lefva upp nästa år; och jag vågar verkligen hysa den öfvertygelsen, att flere af dem, som nu äro benägna att antaga reservationen, då skola finna tillräckligt talande skäl för att rösta för, att Riksdagen beslutar lagens upphäfvande. Och hvad är det således vi skulle vinna genom att antaga reservationen? Jo, vi vinna ett års uppskof eller, rättare sagdt, ett års förlängning af den nuvarande mellanrikslagen, under hvilken tid staten och enskilde svenskar otvifvelaktigt göra förluster. Mig synes denna omständighet böra mana till betänksamhet.

Jag yrkar därför, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Herr Collander: En talare på upsalabänken utkastade mot reservanternas den beskyllningen, att de under denna frågas behandling ständigt velat kasta stenar i vägen för en revision af mellanrikslagen. Jag hemställer till eder, mine herrar, huruvida en sådan beskyllning är rättvis, då samma person vid den första behandlingen af frågan i sin reservation begärde att få en vilkorlig uppsägning för att få snar rättelse i de förhållanden, som man kan beteckna som missförhållanden, och på samma gång betonade, att man önskade att i öfriga delar, hvilka icke kunde sättas som vilkor, få en så

skyndsam revision som möjligt. Det bör väl derigenom vara klart och tydligt ådagalagdt, att vi önskade och ville befrånja en revision och en snar revision.

När de i sitt andra förslag eller sammanjemkningsförslaget vilja, på grund af att kamrarne stannat i olika beslut, öfverlemna åt Kongl. Maj:t att begagna denna uppsägningsrätt, så kan det icke vara något tungt ansvar för Kongl. Maj:t, emedan det är under den förutsättning, att det icke kommer att visas tillmötesgående från Norges sida, så att man genom underhandling kan komma till något resultat, som Kongl. Maj:t väl kommer att begagna denna magt att när som helst uppsäga mellanrikslagen. Detta förslag har just framlagts för att få ett sammanjemkningsförslag, som ligger midt emellan de båda kamrarnes förut fattade beslut. Reservanterna hafva det förtroende till Kongl. Maj:ts regering, att den skall veta att begagna denna rätt till rikets sannskyldiga nytta.

Nu säger man, att genom Första Kammarens eller rättare sagdt utskottets förslag att framflytta tiden till den 1 augusti något likväl åstadkommits. Det kan emellertid icke på denna tid åstadkommas en revision af lagen, och då är detta förslag uppenbarligen endast en försämring af Första Kammarens ursprungliga beslut.

När man härvidlag talar om ansvar, så är det lika mycket på dem ansvaret hvilar, som ständigt hållit hårdt på sin mening och icke velat gifva efter det allra ringaste. Reservanterna hafva icke fått det minsta tillmötesgående hvarken vid den första eller andra behandlingen af frågan, och på hvilka är det då, som ansvaret ligger, om icke på dem, som stå på den intransigenta ståndpunkten, som icke vilja tillmötesgå sina motståndare, med frånträdande till någon del af sina åsigtter.

Anledningen till att man är angelägen om att uppsägningen icke skall ovilkorligen ega rum, utan blott i nödfall, är, att genom ett sådant beslut ställningen förändras derhän, att i stället för att nu hvardera kammaren har veto mot upphäfvandet, komme då hvardera kammaren att få veto mot antagande af ett framlagdt revisionsförslag. Om också en för begge länderna fullt antaglig lag sålunda framlägges, så kan en knapp majoritet i den ena kammaren säga nej. Herrarne veta också, att såväl inom Riksdagen som i tidningspressen en stark mening gjort sig gällande, att man helst vill hafva bort mellanrikslagen. De, som anse att det är en vigtig sak för de båda länderna att ega detta band, kasta icke bort det nuvarande tillståndet så besinningslöst för att utsätta sig för att genom en knapp majoritet få ett nej till en ny mellanrikslag.

Jag yrkar, herr talman, fortfarande bifall till reservanternas förslag.

Herr *Olsson* i Sörnäs instämde häruti.

Herr *Boëthius*: Det har icke varit min mening att beskylla de ärade reservanterna i bevillningsutskottet för någon afsigt att med sin reservation hafva, så att säga, velat kasta stenar i vägen för ett lyckligt afgörande af denna fråga, utan hvad jag velat säga,

Angående
uppsägning
af mellan-
rikslagen.
!(Forts).

Angående
uppsägning
af mellan-
rikslagen
(Forts.)

är, att *de*, som vilja hindra mellanrikslagens upphäfvande och i detta syfte rösta för reservationen, *de* begagna sig under nuvarande förhållanden af ett sådant medel för att på omvägar störta hela frågan. Huruvida detta är fallet med de ärade reservanterna i utskottet, vet jag icke och vill icke döma derom. Jag har alltså yttrat mig hypotetiskt och blott velat säga, att *de*, som verkligen vilja bibehålla det nuvarande tillståndet, handla mera öppet genom att ärligt säga ifrån detta än genom att begagna sig af denna omväg.

Hvad angår envisheten och bristen på tillmötesgående, så tror jag, att under nuvarande förhållanden den förebråelsen kommer att minst lika mycket drabba denna kammares majoritet som den Första Kammaren, om den nu genom antagande af reservationen skulle fastläsa mellanrikslagen.

Herr Jönsson i Gammalstorp: En talare på göteborgsbänken sade, att mellanrikslagen var till lika stor fördel för oss som för Norge. Mellanrikslagens olämplighet är dock så väl utredd och bevisad, att jag anser mig icke behöfva tvista derom, utan kan inskränka mig till att endast protestera mot denna uppfattning.

En talare på vermlandsbänken sade, att, om utskottets förslag antoges, mellanrikslagen icke kunde uppsägas före den 1 augusti. Jag vill då fästa uppmärksamheten på, att utskottets hemställan innehåller, att mellanrikslagen skall uppsägas före den 1 augusti. Om således utskottets förslag antages, finnes intet hinder för regeringen att, om omständigheterna dertill föranleda, göra uppsägningen när som helst före den 1 augusti. Jag vill äfven uttala den förhoppningen, att, om utskottets förslag antages, regeringen, derest den finner förhållandena vara sådana, att detta är möjligt, så snart ske kan uppsäga lagen.

För öfrigt har sagts, att Första Kammaren ej skulle hafva varit tillmötesgående, utan att den skulle vilja hafva bort mellanrikslagen. Jag tror icke detta. Första Kammarens uttalande är i detta afseende tillräckligt tydligt. Den har uttalat, att den vill hafva en mellanrikslag, men att den vill hafva bestämmelserna i densamma så afvägda, att *båda* rikenas intressen blifva bättre tillgodosedda än i den nuvarande lagen.

Då nu Första Kammaren antagit utskottets förslag, och ingenting kan göras, derest reservanternas förslag inom denna kammare bifalles, utan då hela frågan är för denna riksdag förfallen, så hemställer jag, om det icke vore skäl för denna kammare att bifalla utskottets förslag.

Skilnaden är för öfrigt så obetydlig, att jag verkligen icke kan förstå, att man här hållit så hårdt på reservanternas förslag, som man gjort.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Lilliehöök: Jag vill endast förklara, att jag kommer att rösta för utskottets förslag, emedan jag icke genom en anslutning till reservationen vill vara med om att till regeringen öfverlemna ett uppdrag, som blott skulle ytterligen öka regeringens redan

förut tillräckligt svåra uppgift beträffande unionsförhållandena. Vill man verkligen åstadkomma en omarbetning af mellanrikslagen, om hvars behöflighet vi alla torde vara ense, så anser jag, att man icke har någon annan väg att gå än att uppsäga densamma, ty endast derigenom torde det blifva möjligt att, under för handen varande förhållanden, få lagen ändrad.

För öfrigt har ju redan Första Kammaren fattat beslut i öfverensstämmelse med utskottets förslag, och således skulle, om Andra Kammaren nu icke biträder detta beslut, frågan ytterligare förfalla åtminstone för ett år.

Det är ju dessutom regel vid alla traktatsförändringar, att man uppsäger den gamla traktaten, innan man underhandlar om en ny sådan.

Herr grefve och talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Ramstedt: Äfven jag skall be att få gifva till känna, att jag kommer att vid omröstningen ställa mig på utskottets sida. En talare på göteborgsbänken har flera gånger sagt och nu åter repat, att Sverige har lika stor nytta af mellanrikslagen som Norge. Detta torde väl vara tvifvel underkastadt. Ej annat än jag kan förstå, hafva reservanterna vid flera tillfällen uttalat den åsigten, att en revision af mellanrikslagen borde ske. Men påtagligt är, att, om reservanternas förslag antages, denna fråga uppskjutes ännu ett år. Jag anser ett uppskof för närvarande vara olämpligt och yrkar därför, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr Thestrup: De röstsiffror, hvilka sammanlagdt afgåfvos inom Riksdagens båda kamrar vid det tillfälle, då denna fråga förra gången stod på dagordningen, tala, enligt mitt bedömande, ett ovedersägligt språk, huru åsigtarna i landet, för så vidt dessa representeras af Riksdagen, föreligga.

Det har af flere talare i dag anförts, att det vore lämpligare — jag vet icke, om man begagnat ordet »värdigare» — att antaga reservationen på skäl, hvilka såväl i densamma blifvit framhållna som ock under debatten i dag ytterligare utvecklade. Jag skall medgifva rättigheten häraf under förutsättning, att man vill hafva slagit i hjel hela frågan om en revision af mellanrikslagen, en lag, beträffande hvilken dock äfven reservanterna sjelfve medgifvit, att en ändring i densamma kan vara af behovet påkallad.

Om nu denna kammare bifaller reservationen, så är, enär någon ytterligare sammanjemkning icke lär vara möjlig, frågans öde för denna riksdag afgjord. Då jag emellertid för min del icke vill bidraga till ett sådant resultat, skall jag yrka bifall till utskottets föreliggande betänkande.

Med herr Thestrup förenade sig herrar *Andersson* i Backgården och *Dahlgren*.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner dels på bifall

Angående
uppsägning
af mellan-
rikslagen.
(Forts.)

till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall till den af herr friherre *von Schwerin* m. fl. vid memorialet fogade reservation. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i förevarande memorial n:o 26, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å nämnda hemställan bifallit den af friherre *von Schwerin* m. fl. afgifna, vid memorialet fogade reservation.

Omröstningen utföll med 114 ja mot 105 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

§ 9.

Föredrogs Första Kammarens protokollsutdrag, n:o 220, innefattande delgifning af Första Kammarens beslut i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om åtgärders vidtagande för åstadkommande af en fortskyndad och ändamålsenlig folkskolestatistik.

Sedan inom Andra Kammaren herr *E. Hammarlund* i motionen n:o 84 föreslagit, »att Riksdagen måtte i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af åtgärder, så att årligen från trycket utkommer en statistik rörande folkundervisningen i vårt land; att denna statistik varder i möjligaste mån ändamålsenlig och så fullständig, som de tillgängliga primäruppgifterna medgifva och omständigheterna i öfrigt föranleda; samt att den regelbundet föreligger färdig i tryck senast ett år efter det primäruppgifterna inkommit till ecklesiastikdepartementet;» samt Andra Kammaren i anledning af samma motion på tillstyrkan af sitt första tillfälliga utskott för sin del beslutat, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af åtgärder, så att årligen från trycket utgifves en statistisk berättelse om folkundervisningen i vårt land, hvilken berättelse bör offentliggöras senast ett år efter det primäruppgifterna inkommit till ecklesiastikdepartementet; och detta beslut, jemlikt 63 § riksdagsordningen, genom utdrag af protokollet delgifvits Första Kammaren, som deröfver begärt sitt andra tillfälliga utskotts utlåtande, hade sistnämnda utskott i utlåtande n:o 8 hemställt,

»att Första Kammararen i så mån instämmer med Andra Kammararen, att den beslutar: det Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af den åtgärd, som kan finnas erforderlig, på det ärligen en officiell statistisk berättelse om folkundervisningen i vårt land må varda offentliggjord och från trycket utgifven före utgången af det kalenderår, som närmast efterföljer det, hvarunder primäruppgifterna till ecklesiastikdepartementet bort inkomma.»

Denna hemställan hade, enligt hvad ofvan omnämnda protokollsutdrag utvisade, af Första Kammararen bifallits; och som Andra Kammararens beslut i frågan således icke blifvit oförändradt antaget, hade, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, ärendet till Andra Kammararen återlemnats till förnyad behandling.

Ordet begärdes af

Herr Hammarlund, som yttrade: Herr talman! Efter samråd med öfriga ledamöter af det Andra Kammararens utskott, som förut handlagt detta ärende, ber jag att få hemställa, att Andra Kammararen måtte biträda Första Kammararens beslut.

Andra Kammararen har förut på grund af min motion och i öfverensstämmelse med sitt första tillfälliga utskotts hemställan beslutit anhålla hos Kongl. Maj:t om vidtagande af åtgärder, så att ärligen från trycket utgifves en statistisk berättelse om folkundervisningen i vårt land, hvilken berättelse bör offentliggöras senast ett år efter det primäruppgifterna inkommit till ecklesiastikdepartementet». Häruti har nu Första Kammararen gjort den ändring, att den tid, inom hvilken berättelsen skulle vara offentliggjord, satts till »före utgången af det kalenderår, som närmast efterföljer det, hvarunder primäruppgifterna till ecklesiastikdepartementet bort inkomma.»

Skilnaden mellan kamrarnes beslut är egentligen en tidrymd af fem månader. Enligt gällande bestämmelser skola primäruppgifterna vara aflemnade till ecklesiastikdepartementet före den 1 augusti. Om man nu i likhet med Andra Kammararens utskott utgår derifrån, att, då det är föreskrifvet, att primäruppgifterna skola vara inkomna till en viss dag, Kongl. Maj:t också tillser, att denna tidpunkt ej öfverskrides, skulle t. ex. primäruppgifterna för år 1893 hafva varit inkomna före den 1 augusti 1894 och berättelsen om 1893 års folkskoleväsen varda enligt Andra Kammararens beslut offentliggjord före den 1 augusti innevarande år. Första Kammararen har emellertid ansett, att det vore likgiltigt, hvilken af årets senare månader den utkomme, och därför utsträckt tiden till inom årets slut.

Nu kan jag visserligen icke instämma deruti, att det är likgiltigt, hvilken af årets senare månader berättelsen utkommer, ty det kan ofta vara ganska viktigt att få reda på en sak fem månader tidigare. Men Första Kammararens beslut innebär i allt fall en högst väsentlig förbättring emot den nuvarande anordningen. Vi hafva just i dessa dagar fått en påminnelse om, huru bedröfligt det för närvarande är stäldt med folkskolestatistiken. I torsdags utdelades här på våra pulpeter »Berättelse om folkskolorna för år 1886, hvilken berättelse är daterad *den 16 april 1895*. I fall det af Första Kam-

maren uppställda önskningsmålet varit förverkligadt, skulle vi hafva haft denna berättelse redan vid början af 1889 års riksdag, och i stället för att nu få 1886 års berättelse, skulle vi för några månader sedan haft på våra pulpeter berättelsen för 1892.

Under sådana omständigheter och då någon skrifvelse ej kommer till stånd, derest kammaren vidhåller sitt förra beslut, ber jag, herr talman, att få yrka, att Andra Kammaren måtte med frånträdande af sitt förut i ämnet fattade beslut biträda Första Kammarens beslut.

Häruti instämde herr Berg.

Vidare yttrades icke. Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, beslöt kammaren för sin del biträda Första Kammarrens i ämnet fattade beslut.

§ 10.

Om
meddelande
af nya
bestämmelser
angående
utfvande af
läkare-
verksamhet
m. m.

I ordningen förekom dernäst Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 28, i anledning af väckt motion om meddelande af nya bestämmelser angående utfvande af läkareverksamhet och handel med läkemedel.

Med tillstyrkande af en inom Första Kammaren af herr *von Stapelmohr* i ämnet väckt motion, n:o 40, hade nämnda kammarrens andra tillfälliga utskott i afgifvet utlåtande hemställt:

att Första Kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till nya bestämmelser angående utfvande af läkareverksamhet och handel med läkemedel.

Vid föredragning af detta utskottets utlåtande i Första Kammaren biföll kammaren detsamma, hvarefter beslutet härom jemlikt § 63 mom. 3 riksdagsordningen genom utdrag af protokollet delgifvits Andra Kammarren, som den 24 april hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott.

I nu föreliggande utlåtande hemställde sistnämnda utskott, att Andra Kammaren ej måtte biträda Första Kammarens beslut.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Eriksson i Bäck: Med den inom Första Kammaren väckta motionen om läkareverksamhet och handel med läkemedel sammanhänger en annan fråga så nära, att jag tager mig friheten att här nu beröra den, nemligen frågan om förhållandet mellan herrar tandläkare och tandteknici. Medicine doktor Nyström i Första Kammarren yttrade bland annat under debatten der vid denna frågas behandling, sedan han först uppräknat olika kategorier, mellan hvilka ganska svår konkurrens egde rum: »Vidare att märka är — hvarpå jag anhåller att särskildt få fästa uppmärksamheten — förhållandet mellan tandläkare och tandteknici. I motsats mot hvad som eger rum på andra håll har der kontrollen öfver intrång blifvit alldeles för sträng, enär en tandtekniker, som tillåtit sig en jämförelsevis

oskyldig åtgärd, ett ganska obetydligt ingripande, kan bötfällas med det orimliga beloppet af 500 kronor.» Det förhåller sig nu så, att herrar tandteknici icke hafva lagenlig rätt att utöfva sitt inlärd yrke. Genom kongl. förordningen af den 18 juni 1861, § 1, mom. b) äro nemligen tandteknici förhindrade att tillgodogöra sig sin arbetsduglighet. En tandtekniker är förhindrad att utöfva det yrke, han inlärt, och som det till på köpet varit ganska dyrt för honom att inlära. Herrar tandteknici hafva fått betala till tandläkare understundom 2,000, ja, ända till 5,000 kronor för att få lära sig yrket. Och sedan händer det — det har hänt på de senare åren ganska ofta —, att dessa tandläkare anklaga dessa tandteknici, för att de olagligt utöfvat tandläkareyrket. Under en följd af år hafva tandteknici därför ådömts ganska stora bötessummor. De halva fälts till sammanlagdt öfver 10,000 kronors böter för förment olagligt utöfvande af ett yrke, som de lärt. Samma person har blifvit vid skilda tillfällen dömd till sammanlagdt 1,905 kronors böter, en annan till 2,150 kronors böter, en tredje till 1,000 kronors böter o. s. v. Detta tyckes nu vara ett något oegentligt förhållande. I herr Stapelmohrs motion hafva framhållits olägenheterna af att bötesbestämmelserna i fråga om olagligt utöfvande af läkareverksamhet äro alldeles för små. Hvad tandteknici beträffar, synas böterna deremot hafva satts allt för högt. Det torde därför vara väl behöfligt, att det blir ändring härutinnan; och då Första Kammaren för sin del beslutit, att Riksdagen skall i »skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till nya bestämmelser angående utöfvande af läkareverksamhet och handel med läkemedel», tillåter jag mig yrka, att Andra Kammaren måtte för sin del biträda Första Kammarens beslut.

*Om
meddelande
af nya
bestämmelser
angående
utöfvande af
läkare-
verksamhet
m. m.
(Forts.)*

Herr Falk: Herr talman! Då utskottet i sin motivering anført, att utskottet saknar den sakkunskap, som vore behöflig för att bedöma den föreliggande frågan, kan jag icke annat än konstatera den sällsynta sjelfkänedom, som utskottet besitter. Det synes mig dock, som om det icke behöfdes synnerligen stor sakkunskap för att bedöma denna fråga.

Första Kammarens andra tillfälliga utskott, hvars hemställan blifvit af Första Kammaren bifallen, anser, att de gamla bestämmelserna om utöfvande af läkareverksamhet och om handel med läkemedel äro både föråldrade och overksamma. Derfor har det af utskottet hemställts, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till nya bestämmelser angående utöfvande af läkareverksamhet och handel med läkemedel.» Om man — och framför allt utskottets mycket värderade ordförande — behagat sätta sig något litet in i frågan, torde man fått klart för sig, hvad jag trott böra nästan falla af sig sjelft, att den lagstiftning, som nu gäller rörande läkareverksamhet och försäljning af läkemedel, är föråldrad. Den utgöres till allra största delen af kongl. förordningar, som utfärdats på 1600-talet! En synnerligen vigtig, ännu gällande sådan förordning är af Kongl. Maj:t utgifven år 1683, en annan år 1687

Om
meddelande
af nya
bestämmelser
angående
utöfvande af
läkare-
verksamhet
m. m.
(Forts.)

och en tredje på 1690-talet. Läkekonstens ståndpunkt på den tiden och nu lär väl icke ens den värderade utskottsordföranden anse jemnställda med hvarandra. Motionären föreslår och Första Kammararen godkänner en skrifvelse till Kongl. Maj:t, att han måtte framlägga förslag till nya bestämmelser, för den händelse sådana anses behöfliga. Andra Kammararens utskott anser deremot, att ingenting är att göra, utan det må vara, som det är!

Frågan faller naturligtvis i år, ty här blir nog pluralitet för Andra Kammararens tillfälliga utskotts hemställan. Men nog skall den komma igen, och jag hoppas, att den då icke skickas till ett utskott, som behandlar den på det sätt, som det här utskottet gjort.

Jag skall be att få yrka bifall till Första Kammararens beslut och afslag på Andra Kammararens utskotts hemställan.

Herr Wallis: Det första yttrandet af den siste ärade talaren lydde, att Andra Kammararens andra tillfälliga utskott skulle hafva varit medvetet om sin bristande sakkunskap i föreliggande fråga, i ty att det sjelft skulle uttalat, att det icke egde sakkännedom i frågan. Så blygsamt har utskottet emellertid icke varit, utan det har endast i afseende å en särskild punkt i Första Kammararens andra tillfälliga utskotts motivering sagt, att det icke ville bestämdt yttra sig just i denna punkt, emedan det icke ansåge sig ega tillräcklig sakkunskap för densammas bedömande.

Detta var i fråga om anordnandet af en särskild kontroll öfver de såsom läkemedel utbudna varorna. Om herrarne behaga läsa igenom detta betänkande från Andra Kammararens tillfälliga utskott, skola herrarna finna, att det i alla väsentliga punkter i sin motivering öfverensstämmer med uttalandet från Första Kammararens tillfälliga utskott, och det synes således, att Andra Kammararens tillfälliga utskott mycket väl behjertat önskvärdheten af att få en annan lagstiftning i detta ämne än den, som daterar sig från slutet af 1600-talet. Orsaken till att utskottet ändock icke kunnat vara med om Första Kammararens beslut är, att dess utskotts, af kammararen accepterade motivering är i hög grad inkonsequent. Den börjar med att häfda den synpunkten, att ingalunda all sjukdomsbehandling, som af obehörig utöfvas, bör vara föremål för straffbestämmelser i lagen; och detta är något, som äfven Andra Kammararens tillfälliga utskott på goda grunder anser vara en alldeles sjelfklar sak. Och vidare instämmer Andra Kammararens tillfälliga utskott med Första Kammararens deri, att man bör inskränka straffbestämmelserna till vissa särskilda fall, nemligen de fall, hvarom Första Kammararens tillfälliga utskott yttrar följande: »Hvad lagstiftarne kunna och böra göra, det är att skärpa straffbestämmelserna för de obehöriga personer, som bevisligen vållat den enskilde skada genom sin läkarebehandling». Detta är Andra Kammararens tillfälliga utskott således också fullt med om.

I afseende på icke af apotekare skeende försäljning af varor som läkemedel har Andra Kammararens tillfälliga utskott också i hufvudsak samma ståndpunkt som Första Kammararens. Båda utskotten anse, att en mängd af de såsom läkemedel utbudna varorna alldeles icke bör af lagen antastas, deras försäljning icke försväras eller förbjudas.

I synnerhet gäller detta i afseende på försäljningen af äfven annars i handeln förekommande varor, hvilkas försäljande ingen menniska kan hindra, liksom ingen menniska kan hindra allmänheten att hafva förtroende för dessa varor, då de utbudas som läkemedel. Andra Kammarens tillfälliga utskott medgifver vidare villigt liksom Första Kammarens tillfälliga utskott, att en stor del af handeln med varor såsom läkemedel utgör ocker på allmänhetens lättrogenhet, men då Första Kammarens utskott anser nödvändigt att såsom botemedel här- emot anordna en kontroll öfver dessa såsom läkemedel utbudna varor, så vågar denna kammarens tillfälliga utskott deremot icke uttala sig alldeles bestämdt härom. Dock säger utskottet, att det anser en sådan kontroll önskvärd för att bestämma, hvilka af de såsom läkemedel utbudna varorna möjligen äro för helsan skadliga genom sin gifthalt. Således herskar äfven i denna fråga en ganska hög grad af samstämmighet mellan de båda tillfälliga utskotten.

Att utskottet icke detta oaktadt ansett sig kunna biträda Första Kammarens tillfälliga utskotts af Första Kammaren accepterade hemställan, beror på, att i motiveringen ingår ett stycke, som synes innebålla, att straffbestämmelserna i allmänhet borde skärpas i afseende på obehörigt utöfvande af läkareverksamhet och försäljning af varor såsom läkemedel. Detta hafva vi icke kunnat gå in på, då Första Kammarens tillfälliga utskott härigenom synes vilja icke blott bibehålla, utan äfven skärpa de lagbestämmelser, som gjordes i slutet af 1600-talet och hvilka i sjelfva verket söka åstadkomma ett monopol för läkare och apotekare i afseende på läke- och sjukdomsbehandlingen och försäljningen af varor som läkemedel. Jag är alldeles öfvertygad om, att det nu omtalade stycket inkommit i den omnämnda motiveringen af förbiseende, eftersom det svär emot den föregående motiveringen, och jag är likaledes öfvertygad om, att hade detta stycke icke funnits, skulle de båda tillfälliga utskottens utlåtanden kunnat bringas i samstämmighet, och detta skulle således hafva kunnat leda till beslut från Riksdagens sida redan vid denna riksdag, för så vidt Andra Kammaren biträdt sitt utskotts hemställan. Nu är tiden så långt framskriden, att någon sammanjemkning af de skiljaktiga motiveringarne ej enligt utskottets äsigt torde kunna medhinnas. Vi fingo icke denna Första Kammarens skrifvelse oss tillsänd förrän i slutet af april, och under sådana förhållanden har utskottet icke kunnat medhinna ärendets behandling förr än nu. Det är emellertid alldeles uppenbart, att denna fråga, i fall utskottets hemställan af kammaren antages, i motsats mot hvad den siste talaren sade, fallit framåt, men på samma gång vill jag framhålla, att det är en mycket viktig sak för frågans framtida behandling, i fall den, såsom jag hoppas, återkommer, att ur motiveringen till en sådan Riksdagens skrifvelse klart och tydligt framgår den riktning, i hvilken Riksdagen önskar, att Kongl. Maj:t skall utarbete sitt blifvande lagförslag, om hvilket ju vi i framtiden skola yttra oss, så att, när frågan återkommer till kamrarna, vi icke äro tvungna att säga nej till ett lagförslag, som vi genom vår skrifvelse framkallat.

Af nu anförda skäl anser jag mig, herr talman, skyldig att yrka bifall till utskottets förslag.

Om meddelande af nya bestämmelser angående utöfvande af läkareverksamhet m. m.
(Forts.)

Om
meddelande
af nya
bestämmelser
angående
utöfvande af
läkare-
verksamhet
m. m.
(Forts.)

Herr Boëthius: Jag skulle kunnat inskränka mig till att instämna i hvad den siste ärade talaren yttrade, men efter som herr Falk haft den vänligheten att särskildt apostrofera mig, ber jag att få säga honom några ord tillbaka. Herr Falk beklagade, att utskottets ordförande icke hade så stor sakkunskap, att han visste, att dessa förordningar voro från slutet af 1600-talet. Men att de det äro, står anfördt i utskottets betänkande, och då förmodar jag väl, att utskottets ordförande haft den sakkunskapen. Jag vill deremot taga mig friheten att beklaga, att herr Falk icke haft den sakkunskapen, så att han kunnat förstå det utskottsbetänkande, han angriper. Han har nemligen ondgjort sig öfver att vi helt enkelt afstyrkt Första Kammarens beslut i ämnet, men om han läst igenom vårt betänkande och begripit det, skulle han hafva funnit, att vi till fullo erkänt, att författningarne behöfva omarbetas, men att vi icke vilja en sådan omarbetning, att här skulle uppstå ytterligare skråtvång. Då nu ett bifall till Första Kammarens beslut möjligen kunde så uppfattas, ansågo vi, att frågan för denna riksdag kunde hvilas. Är det detsamma som att helt enkelt afslå en nyttig sak? Herr Falk uppträdde särskildt såsom riddare för läkarne. Utskottets betänkande handlar emellertid icke endast om läkare, utan äfven om apotekare, och jag skall be att få yttra mig äfven något i detta hänseende. Hvad först läkarne angår, så sade herr Falk, att läkarekonsten gått så mycket framåt mot hvad den var på 1600-talet och att förordningarna därför behöfde omarbetas. Ja, det är jag med om, men den omarbetningen bör icke gå i riktning af sådana rent skråmessiga bestämmelser, som funnos stadgade på 1600-talet, då läkarekonsten ännu var mycket utvecklad. Hvad nu åter apotekarne angår, så har det talats om att det är så illa stäldt, att vissa personer våga sig till att sälja varor, som äro apoteksvaror. Vilja herrarne verkligen vara med om att stadga ökade böter t. ex. för försäljning af liniment. Om en person påfinner ett alldeles oskadligt, men kanske verksamt liniment, skulle då stadgas högre böter för försäljning af sådant än de redan nu befintliga.

Jag tror icke, att apotekarne behöfva större skydd, och jag tror icke heller, att det är skäl att lagstifta för att skydda den enskilde mot att få betala för mycket för dylika läkemedel, som säljas af andra än apotekare, ty jag tror, att den procent, som dessa taga, icke är större än den procent, som herrar apotekare ofta få på sina apoteksvaror. Hvad utskottet anser, det är, att man skall stadga strängare straff för försäljning på enskild väg af sådana läkemedel, som äro för helsan skadliga, men vi vilja icke hafva något allmänt bönhaseri. Det är detta, som föranledt utskottets betänkande, och jag anser, att denna fråga behöfver ligga till sig till nästa riksdag, ty om man nu i riksdagens sista stund afgör den, så kunde kanske några bestämmelser komma med, som vore rent af skråmessiga och som skulle stå i afgjord motsats mot vår tids uppfattning af denna fråga.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Boëthius instämde herr *Pehrson* i Törneryd och *Jönsson* i Gammalstorp.

Herr Falk: Herr talman! Det var icke något stort förtroende till Kongl. Maj:ts regering, som den siste talaren uttryckte, då han förestälde sig, att den nya lagstiftningen på detta område skulle blifva så skrämessig, att vi derigenom riskerade att komma tillbaka till 1600-talet. Att åter hos oss, som hylla den uppfattningen, att författningarna rörande medicinalväsendet i riket behöfva omarbetas, förutsätta en sådan skrämessighet, det är ju orimligt, ty då skulle vi väl just hålla på dessa gamla skrämessiga författningar. Om dessa förordningar från 1683 och 1687 efterlefdes, hvilket icke sker, så vore det verkligen omöjligt att nu tillgodogöra sig de af den siste talaren så varmt rekommenderade stora välgärningar, som en uppfinnare och försäljare af ett nytt, hemligt läkemedel kan göra menskligheten.

Jag har sjelf för 11 år sedan utgifvit en upplaga af *gällande* författningar rörande medicinalväsendet och särskildt apoteken. Hvilket tidsödande arbete dermed var förenadt för att komma till något så när klar insigt om hvad som verkligen i närvarande stund är gällande utaf de gamla författningarna och således ej blifvit på ett eller annat sätt genom utgifna förordningar ändradt och modifieradt, det vet jag mer än väl. Det är allt jemt min uppfattning, att en vägran att biträda Första Kammarens beslut i denna fråga, om skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att få medicinalordningarna öfversedda, är beroende deraf, att man verkligen icke vill framgång åt en god och väl behöflig sak.

För min del vill jag fortfarande yrka, att denna kammare måtte biträda Första Kammarens beslut.

Herr Boëthius: Jag ber att ännu en gång få påpeka, hurusom jag aldrig förnekat, att dessa förordningar behöfva omarbetas, utan jag har blott fruktat, att den otydliga motiveringen kunde ingifva den föreställningen, att ett skärpt skrätvång borde införas. Jag ber att med afseende på detta få påpeka följande ord i motionen: »Sålunda stadga Kongl. Maj:ts medicinalordningar af den 30 oktober 1688 eller de privilegier, som Kongl. Maj:t förunnat collegium medicum, straffbestämmelser för obehörigt utöfvande af läkareverksamhet och olaglig handel med läkemedel, men bötesbeloppet, 50 daler silfvermynt, eller enligt fastställd evalveringsgrund 12 kronor 50 öre i gällande myntslag, hvilket i äldre tider väl var nog för att upprätthålla aktning för lagen, är till följd af penningvärdets sjunkande icke vidare tillräckligt för att gifva tillbörlig kraft åt lagbuden.» Kan ej detta fattas, såsom vore det fråga om en allmän höjning af böterna för hvar och en, som vågar handla med en sak, som kan hänföras under rubriken läkemedel? Jag tror för öfrigt visst icke, att Kongl. Maj:t skulle komma med rent skrämessiga författningsförslag, men jag anser det ej passande, att Riksdagen, när den skrifver till Kongl. Maj:t i en sak, icke tydligt talar om just hvad Riksdagen vill.

Om
meddelande
af nya
bestämmelser
angående
utöfvande af
läkare-
verksamhet
m. m.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr tal-
mannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren
utskottets hemställan.

§ 11.

Slutligen föredrogs särskilda utskottets n:o 1, memorial n:o 4, i
anledning af dels återremisser från kamrarne af åtskilliga delar af
de vid utskottets utlåtande n:o 1 fogade förslag till lagar om han-
delsbolag och enkla bolag, om aktiebolag, om registrerade föreningar
för ekonomisk verksamhet samt om registrering af bankaktiebolag, dels
kamrarnes skiljaktiga beslut angående de tre sistnämnda lagförslagen.

Punkten 1.

Bifölles.

*Punkten 2.**Mom. a) — t).*

Biföllos.

Mom. u) och v).

Lades till handlingarne.

Mom. x) och y).

Biföllos.

Mom. z) och å).

Lades till handlingarne.

Mom. ä) — bb).

Biföllos.

Mom. cc) och dd).

Lades till handlingarne.

Mom. ee) — jj).

Biföllos.

Mom. kk).

Lades till handlingarne.

Mom. ll).

Bifölles.

I mom. mm.) hemställde utskottet: att Andra Kammaren ville fatta beslut angående den i utskottets utlåtande n:o 1 föreslagna rubriken för lagen om aktiebolag.

Herr vice Talmannen Östberg begärde ordet och yttrade: Jag anhåller att få yrka bifall till den af särskilda utskottet i dess betänkande n:o 1 föreslagna rubriken för lagen om aktiebolag.

Vidare anfördes icke. Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition beslöt kammaren godkänna den af utskottet i dess utlåtande n:o 1 för ifrågavarande lag föreslagna rubrik.

Punkten 3.

Mom. a)–i).

Biföllos.

Mom. j).

Lades till handlingarne.

Mom. k)–r).

Biföllos.

Mom. s).

Lades till handlingarne.

Punkterna 4 och 5.

Biföllos.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *A. V. M. Natt och Dag* under 8 dagar fr. o. m. den 16 dennes, och
herr *C. F. Petersson* i Dänningelanda under 4 dagar fr. o. m. 14 dennes.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial n:o 92, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af statsutskottets utlåtande n:o 79, i

anledning af väckta motioner dels om vissa vilkor för åtnjutande af de för statens embets- och tjenstemän bestämda löneförmåner, dels ock i fråga om utredning rörande embets- och tjenstemäns dagliga arbetstid m. m.; och

andra särskilda utskottets memorial n:o 5, angående aflöning åt dess tjenstemän och vaktbetjente.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 1,51 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.